

Չարագած երկրների փորձը ուսումնասիրելու նպատակով Երևանի համալսարանի Գալստյանի դեկանատի մասնաճյուղում հունիսի առաջին կեսին Երևանի մեկնեց Սմերիկայի Միացյալ Նահանգներ: Վերադառնալուց հետո, օգոստոսի 6-ին, կայացավ հաղափայտ հանդիպումը Երևանի համալսարանի Գալստյանի մասնաճյուղի և Երևանի համալսարանի Գալստյանի մասնաճյուղի միջև: Կարծում ենք, այնտեղ շատ ակտիվ կարգեր կհաստատվեն նաև մեր ընթացողներին:

Միջ եւ գանազան լինեց՝ գիտնելի վաճառից (անհրաժեշտ գործողությունների կատարման գրավոր քույսվորում): Պարզ է, հաղափայտաբանը հնարավորություն է ստանում ազատորեն ճանաչվելու, ազատորեն կյանքի կոչելու քննադատական հուզող սոցիալ-մեթոդական հիմնախնդիրները: Օրինակ, քննադատական հարցեր չեն վերջում նրանց տեսադասից: Եւ դա զարմանալի չէ: Վաղուց քննադատական դերը այնտեղ կարևորվում են այնպես, որ ամեն ինչ արտաքին արտադրությունը: Գրա օգտին է խոսում այն դարազան, որ ամերիկացի մանուկների հո-

Շրջագայությունները հոլախար չարեցին

Համարում ԳԱՍՏՅԱՆ Երևանի հաղափայտ

Երևանը եւ Ջեմքիթը (ԱՄՆ) երթախառնակ Գալստյանը: ԱՄՆ մեկնեցինք Բեմքիթից հրավերով: Սկզբից եւք ասեմ, ինձ չեն գոհացնում այնպիսի արդյունքներ: Գե, այդպես էլ դիտի լինեք, որովհետեւ Երևանի Գալստյանի կազմակերպման ծրագիրն ավելի աս ներառում էր նեղ կենցաղային հարցեր, մի գործելակերպ, որ առաջարկել էին վարչապետական կառավարման նախաձեռնողները: Եւ, այնուհանդերձ, ես այն մեկն չեմ, որ իզուր են անցել ամերիկյան Երևանի Գալստյանի կազմակերպման ծրագիրը, որ անադատելի էր մեզ համար, ամերիկյան խոսքը աս հաղափայտ փողոցների աղտոտվածությունը էր: Բարեբախտաբար, վաճառ այս ներգործությունը տեղի սկսեց այնտեղի դրականին եւ առավելին:

գում սեր են արքնացնում Երևանի քուսական եւ կենդանական ախարի նկատմամբ: Միայն այդ նպատակով փոխհիմնի համար գր-

Գալստյանը Լեւոն ԱՄՆԵՆՅԱՆԻ հետ

վել են քազում գրեք, նկարահանվել նույն-հան կինոնկարներ: Իսկ գործակալներն իրենց գերծամանակակից տեխնոլոգիան ի սղաս են դնում կամխելու օդի, ջրի եւ հողի աղտոտվածությունը:

Երկու խոսք հայկական գաղտնիքների մասին: Մեծ հույսեր ենք կաղում այնտեղի մեր հայրենակիցների քաղաքացիական հեծ: Իրականում նրանք հայրենիքի նկատմամբ ունեցած իրենց վերաբերմունքով սարքելվում են իրարից: Եւ հեծ աս ենք օգնության դիմում: Բայց չէ՛ որ նրանք էլ ունեն իրենց կարիքները: Եւ այնուհանդերձ մեծահարուստներ չունենալու երթախառնը խոստացան Երևանում կատարել 10 մլն. դոլար արժողությամբ երկու քաղաքացի: Ուրիշ հայ մասնագետներ զայն արտաքինությունը հայտնեցին զայ Կայսասան օգնելու մեզ՝ սեփականացնելու հողը եւ կառուցադասելու:

Սոցիալիզմում հնարավորություն կունենանք կարգերի որակավորման եւ ուսումնական գործում համագործակցել ամերիկացի մասնագետների հեծ: Այսպես՝ այժմ մեր համակարգում անհրաժեշտ են քաղաքացիական ճանաչողական լավատեղյակ իրավաբաններ: Նման կարգեր զատասելու համար այստեղ կհրավիրենք ամերիկյան մասնագետներ կամ որակավորելու նպատակով այնտեղ կգործողենք մեր մասնագետներին: Այս Երևանի Գալստյանի մի ավելորդ անգամ համոզում է, որ նորն ու առաջավոր մեզանում արմատավորելու համար առայժմ զատաս չենք: Գրա

Մեակվում է սնեսական զարգացման ծրագիր

Հայաստան են ժամանել, ոչ առաջին անգամ, Գոլանդական «Թայգոր» միջազգային խմբի Կրեյն Գալստյանը, միջազգային խմբի ղեկավարման վարչության անդամ Ռոբերտ Կրեյնը եւ 17 խոսք փորձագետներ, որոնցից է «Ճիշտ» ֆինանսի Կրեյնը: Վիս Գեյլերը, Եվրոպայի խոսք «Կու. սեղան»-առաջնորդի ներկայացուցիչը եւ այլ, որովհետեւ անադատելու են Հայաստանի հեծ համատեղ մեակելու «Տեսնակալ» քաղաքացիական ծրագիր: Իրենք զոտ է փորձագետի դեր կատարելու եւ վերջում աս իրենց համաձայնությունը, որ ծրագիրը զատաս եւ ախասանակ: Օրագրի վրա ախասելու են մոտ մեկ տարի, քաղաքացիական «Թայգոր» միջազգային խումբը Հայաստանում ունի նաեւ կոնկրետ ծրագրեր գյուղատնտեսության եւ սննդի նախարարությունների հեծ համադասարան արտադրություն կազմակերպելու եւ այդ արտադրանքը արտահանելու իրազեկու ուղղությամբ:

Օգոստոսի 7-ին Հայաստանի խոսքի Կազմակերպության ղեկավարը միջազգային «Թայգոր» կազմակերպության Կրեյնը Հանս Կրեյնին, Ռոբերտ Կրեյնին, ներկա էին նաեւ ՀՀ Նախարարների խոսքի փոխնախարար Հ. Բազաբանը, Էկոնոմիկայի զոտական կոմիտեի նախագահի առաջին տեղակալ Հ. Սարգսյանը, Լ. Բարխուդարյանը եւ այլ տեսնակալ անձինք: Առաջնորդը փաստաբար, որի համաձայն սկսվում են Հայաստանի երկարատե տեսնակալ զարգացման արտադրական ծրագրի մեակման ախասանակներ: Կողմերի համաձայնությամբ Երևանում մեակվելու են ախասանակի խոսքեր, որով կիրականացնեն ծրագրի մեակումը: Օրագրի փորձագետները նպատակով կներգրավվեն փորձառու մասնագետներ եւ գիտնակներ: Ամսեղանի, ժնելի, Բրյուսելի եւ Երևանի կոնֆերանսի ներկայումս ժամանակ հնարավոր է, որ այն կենթարկվի ծեսումների եւ ուղղումների: Որոշուցի հետադարձ լինի արտահանման ախասանակներին ներգրավել, հարկավոր է կրուկ փոխել տեսնակալ եւ իրավալ միջալարը, որը հեծվում է Երևանի հարաբերությունների, ազատ մեակները զատաս եւ կենտրոնախույզ տեսնություն վրա:

Այս ծրագիրը հնարավորություն կսա միջազգային քույս ֆինանսական կազմակերպությունների կողմից, մասնավորապես Համախարային քանակի, Եվրոպայի զարգացման եւ վերականգնման քանակի, միջազգային վայրուսային ֆոնդի խոսք ֆինանսական կենտրոնների կողմից ստանալ համադասարան վարկեր, օգնություն: Օրագրի, փաստեր, զոտ է տեղի այն երախիներ, որով հասնել են մեր տեսնակալ համակարգի Երևանի անցող զոտություններին: գրուցի ժամանակ ասաց Լեւոն Բարխուդարյանը:

Օգտակար լինել արվեստով

Ներկաները համոզված չեն, քե քաղաքացիական աճուրդը կկայանա: Մասնակիցները սակավ էին: Նախաձեռնողը Երևանի խոսք, մինչեւ այդ չէր հասցրել կատարել նախադասարանական ախասանակներ: Եաս գնորդներ տեղեկություն չունեին աճուրդի ժամկետի վերաբերյալ: Այնուամենայնիվ, աճուրդը լավագույն անցկացնելու ակնկալիքը չէր լինեց ներկաներին: Վաճառի համակցին հայաստանական եւ արտերկրի, ինչպես նաեւ արտահանման անվանի նկարիչների գործերը, Գրիգոր Խանջյանի, Ռոբերտ եւ Ներիկ Էլիքյանների, Խայասուր Ժերանյանի, Իսայազի նկարիչ Ռեմոնտ Գոտուզյի, մյուսների ստեղծագործությունները: Նվիրաբերողները, մտախոզված Հայաստանի ներկայիս կացությունը, այս անգամ որոշեցին իրենց նկարները հասկացնել Հայաստանի հանրապետության զատասանության հիմնադրամին: Գրիգոր Խանջյանն առանց տատակելու այստեղ էր քերել իր մաստնակներից մեկը Ռեմոնտ Գոտուզյի նկարը «Տերուններ» գործը, որի վաճառման համար տեղեկ ամենաքաղաքը գինը՝ 120 հազար տուրքի: Մյուս նկարը եղավ արվեստագետի սեփական նկարը՝ «Վեճերիկը»: Ազգագուտ այս միջոցառմանը որոշել էր անմասն չմնալ լոնդոնահայ երիտասարդ նկարիչ Սարգիս Համբարձումյանը՝ հեծավոր Անգլիայից հայրենիք քերելով «Երախակություն» կսավը: «Հազարավոր կիրումներով հեծու լինելով Հայաստանից՝ քվում է, քե անհող կիրենք այստեղի աճուրդարձի նկատմամբ, գրուցի ընթացում նկատեց Սարգիսը: - Սակայն հեծ այդ հեծավորությունն է փորձելու իմ մեզ հայրենիքի կարտը: Եւ այդ կարտն էլ ինձ ինչեզ գայ Հայաստան իմ նկարներով հանդերձ»:

հեծագայում նաեւ ծնող լինելու երջանկությունից եւ առողջությունից: - Վակասագիրը դաճան եղավ իմ նկատմամբ: Սակայն ես ողջ կյանքում ձգել եմ քաղաքացիական անել մարդկանց՝ նրանց մեզ տեսնելով քաղաք, լուսավորը:

Այդպես են աղում եւ ստեղծագործում նաեւ մյուս այն նկարիչներ, որով հայրենիքի զատասանության անմասն չմնացին. Հակոբ Անանիկյանը («Մարդը եւ տար»), Հակոբ Գոտուզյանը («Երազ»), Գայանե Խայասյանը («Պար»), Վաղարշակ Էլիքյանը, Ներիկ Էլիքյանը («Տունը»), Գրիգոր Աղասյանը («Սմայան»), Էղվարդ Կարապետյանը («Սնորհարար»), Արա Երազը («Հաճելիություն») եւ մյուսները:

Վերջում զարգաց, որ աճուրդն արդարաբար ներկաների հույսերը: Հասույթը կազմեց 230 հազար տուրքի, որը կհասկացվի Հայաստանի, Արցախի եւ Երևանի քաղաքի զատասանության ժամանակ գոհված հայ մարտիկների ընտանիքներին եւ վիրավորվածների քուտմանը: Սակայն այդ նպատակով ներկայացված ոչ քույս գործերը վաճառվեցին: Ի վերջո դրանք կզգեն իրենց գնորդներին: Նեմեք, որ նախորդ աճուրդի հասույթի մի մասը նույնպես տրամադրվել է զատասանության հիմնադրամին:

Նավասարդ. հայոց հին, մեծափառ տոն

Նավասարդը հայոց հեծանուական մեծ տոնից է, որը տոնվել է խանդավառությամբ ու հանդիսությամբ: Համաձայն հայ եկեղեցական ավանդույթների, Նավասարդը կաղվում է ասվածաճայան ջրիեղեղի հեծ: Հայկը, իբր, Հայաստան զաղթելով՝ իր հեծ քերեց նաեւ նավասարդի տոնը, ի հեծասակ իր նախադասարանի՝ Նոյի ջրիեղեղից ազատվելու:

Սակայն այս քաղաքացիական քաղաքացիական ելում է ասվածաճայանի ավանդույթներից: Իսկ զոտ է իիեել հորեմացու զոտացումը, որ «Ս. Գիրքը յուրայիններին զատելով իբրեւ սեփական ազգ՝ մյուսներին լեց, իբրեւ արհամարհելի եւ իր կողմից նեծանկարելու անարժան (ազգերի)»:

Պատմությունը վկայում է, որ մոտ չորս ու կես հազար տարի առաջ ցեղերի զայնարում ժամանակավոր հարթոլ է դուր գալիս սեծական ցեղը, իսկ նրանց «Մարդը եւ տարը», որ «Ս. Գիրքը յուրայիններին զատելով իբրեւ սեփական ազգ՝ մյուսներին լեց, իբրեւ արհամարհելի եւ իր կողմից նեծանկարելու անարժան (ազգերի)»:

յան որակները: Ավելացնենք նաեւ, որ ժամանակին այն տոնը են նաեւ մյուս արիական ազգերը՝ վաղմեները (օտերը), զարիկները, վրացիները եւ այլն, իսկ զաղաքական զարիկների համար տոնը այսօր էլ սիրված է համարվում:

Նավասարդի մեր նախնիները սիրում էին մեծ խմբերով ուխտագնացություն կազմակերպել զոտի սուրբ վայրերը, հասկապես Հայոց ծոռ, Արագած, որտեղից, ըստ ավանդության՝ Վահագն աստու կանթեղները ուղղորդել են Հայկի Եթե սլացը, ուճ ու կոտվ հաղորդել նրա հաղթին: Տոնի առանցքային մասն են կազմել Նավասարդի խաղերը, որով գրեթե համաարիական ընդգրկում են ունեցել: Խաղերից առանձնապես սիրված են եղել ռազմի խաղերը: Տոնի սիրված անձինք են եղել Գողթան երգիչները, իրենց առատելներով, վեծերով, գրույցներով, բվեյաց երգերով, զիցադասումներով ու հայկադասումներով:

Սակայն ժամանակի ընթացում, ազգային ոգու ընդհանուր քույսացմանը զուգընթաց, այն աստիճանաբար կորցրել է իր երբեմնի մեծ իմաստը, խամբել: Սա քե ինչու՝ հայոց Գողթան երգիչը մի օր կարտուլ զոտ է երգել.

Ու՛ տար ինձ զօտիս ծխանի
եւ զառաօտն Նաւասարդի...
Մե՛ք փող հարուստ
եւ քերկի հարկանախ
Որմէս օրէն է քաղաքացի:

Ավետում

Օգոստոսի 11-ին, ժամը 13-ին, Գառնի Մայր Տաճարում տեղի է ունենալու Նոյի Կտան 8եղակրոն կուսակցության օծումի երգման եւ դեղի Արագած Նավասարդի ուխտագնացության արարողությունը:

Արողիները հրավիրվում են մ ա ս ն ա կ ց ե լ ու

Արողիների Ուխտի Գեղարկու
Սեծական Կարտուլ
Գառնի Արարողության Տոն

Այդ ժամանակ ես աշխատում էի Ժնև-յան զինարարական կոնսերանսում որդես Խ. Միտրյան ներկայացուցիչ: Կոնսերանսում ամերիկյան իմ գործընկերը դես-դան Լյուիս Ֆիլիպս էր, որ համարվում էր փոխնախագահ Բուեի հովանավորը, ինքն

վում է իմ, ոչ թե նորմալ դիվանագիտական ծանադարհով Վաշինգտոնում մեր դեսուա-նորյան կամ Մոսկվայում ամերիկյանի մի-ջոցով: Ֆիլիպս խելին մոտ լուսաստան չը-կարողացավ այլ, սակայն, թե ինքը ստակ հանձնարարություն է կատարում: Ինքն ամ-

ժամանակ, աղբիլի կեսերին, Բուեը ժամա-նեց Ժնև: Չինարարական կոնսերանսում նը-րա ելույթը նախաստեղծում էր աղբիլի 18-ին: Դրա նախօրյակին իմ բնակարան գնազա-հարեց Սադրալին Ադա Խանը եւ խորհրդա-վոր կերպով հայանեց, թե աղբիլի 17-ի

կան հանդիման հնարավորության ուղղու-թյամբ: Բուեը հաստատեց իր կողմից Ֆիլիպսին սկսած հանձնարարությունը եւ ավելացրեց, թե հանդիման չեղելու ժամանակը կարելի է որոշել փոխադարձ ցանկություններն ու հը-նարավորությունները հազվի ամենով: Ինչ վերաբերում է խոսակցության քվանտալու-թյանը, ադա հազվի ամենով անաբարկվող հանդիման ոչ լուսաստանյան քնույթը, մաս-նակցներից յուրաքանչյուրն ազատ կլինի ռո-եափել ցանկացած բնույթ: Որոշեց իր գրուցա-կից նա նեց խորհրդային արագ առաջ-նորդի միայն մեկ ազգանուն: «Չեք հարող դեկավրը լինելու է Գորբաչովը», վստահ հայտարարեց նա: Այդ խոսքերը մեխվեցին իմ հիշողության մեջ:

ՉԿԱՅԱՑԱԾ ԶԱՆԴԻՊՈՒՄ

Բուեը գիտեր, թե ով է լինելու Չեռնենկոյից հետո ԽՍՀՄ առաջնորդը

Միտրյան Գորբաչովի եւ Չոք Բուեի լուսաստանյան հանդիմանների ժամանակ գիտեմ քույրը: Իսկ ա-հա այն որ նրանց առաջին հանդիմանը ծրագրված էր դեռ 1984 թ. զարմանք էր ցուցնում էր հայ-նի: Դրա մասին էր տեսնում ԽՍՀՄ արտակարգ եւ լիազոր դեսուա Վ. ԽՍՀՄ ԵՄԵՆՆԱՆԸ:

Էլ չեղն ընկած ժամանակ ընդգծում էր դա: 1984 թ. մարտին Ֆիլիպս ուղևորվեց Վա-շինգտոն ցուցումներ ստանալու: Վերադա-րին նա ինձ խնդրեց հանդիմանել: Ես նրան եղ-րավիճեցի մեր լուսաստանյան ռեզիդեն-ցիան, սակայն նա առաջարկեց հանդիմանել «չեզոք հողի» վրա, քաղաքում մի ռեստ-րանում:

Բանն այն է, որ Չոք Բուեը 1971-73 թթ., երբ եւ խորհրդային ներկայացուցչի առա-ջին ռեզիդենտ էր ՄԱԿ-ում, այնտեղ ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչն էր:

Գրա քվանտալության մասին Ֆիլիպս խո-սում էր ամենաընդհանուր գծերով, ինչն ա-րդեն հայտնի էր մամուլից: Ինձ մոտ տարակու-սանք առաջացավ, ինչի համար էր այս ամե-րիկացուն ղեկ մեր առանձնանալը:

Ֆիլիպսն ասաց, որ մեր խոսակցության քվանտալությունը կհաղորդվի Մոսկվա: Մակայն այդ գրույցն ինձ էր մտա-նում: Մտախոս վիճակը կարծես թե լուրջ էր: Իմ տարսն էր Մոսկվա հաղորդել Ֆիլի-պի կողմից բարդացած ամերիկյան գաղա-փարը, եւ վերջ: Մակայն երբ լուսաստանում էր ծածկագրի տեսնանքիս ազդեցությու-նը Կենտրոնում, վարանում էի: Չէր որ Անդրո-տովը նոր էր վախճանվել եւ ԽՍՀՄ ու կա-ռավարության ղեկն ստանձնել էր Կ. Չեռնեն-կոն: «Մուլազա խորհրդային ղեկավարի» հետ հանդիմանում կազմակերպելու վերաբերյալ Մոսկվա հղվելիս իմ զեկույթը կարող էր առնվազն անժամանակ հնչել:

Երբ լուսաստանում էի հրաժեցել այլ Ֆիլի-պին, նա առաջարկեց ժաշից հետո մի էլի ըզ-րանել:

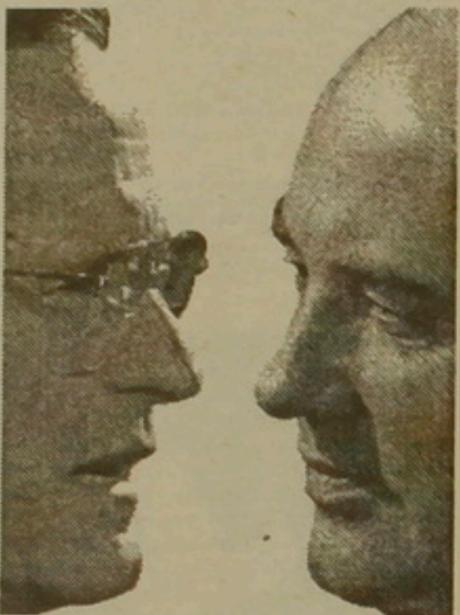
Վաշինգտոնում կցանկանային լուրջ, գո-րծարար Եփումներ հաստատել Կրեմլի ղեկա-վարության հետ, սկսեց Ֆիլիպսը: «Փոխնա-խագահ Բուեը Ժնև կատարելիս այցելուի-րան ժամանակ լուսաստան է հանդիմանելու խո-րհրդային ղեկավարներից մեկին հետ: Կանդի-դատը ղեկ է կրի խիստ զարմանի քնույթը:

Իմ այն հարցին, թե ամերիկացիները կոն-կրես որեւէ խորհրդային գործիչի նկատի ու-նեն, Ֆիլիպսը միանգամայն լուսաստանեց, թե փոխնախագահը կուզեմար հանդիմանել Միտրյանի Գորբաչովի հետ, որդես Խ. Միտր-յան արագա ամենահավանական առաջ-նորդի:

Վախենում էի նաեւ այն քանից, որ ամե-րիկյան գաղափարը հնարավոր է Մոսկվա-յում ընդունվել որդես խորհրդային ղեկա-վարությունը լուսաստանի ստորանք, ինչը կարող էր բարդացնել առանց այդ էլ երկու երկրների ծայրահեղ լարված հարաբերու-թյունները:

Ինձ մոտ ամսօրհացից հարց ծագեց, թե ինչու այդ կարևոր առաջարկությունն ա-ր-

Ֆիլիպսը Գորբաչովի հետ Բուեի հանդիմ-անն քննարկեց այնուս չանդրադարձով: Այդ

երկրյան ինձ հետ ուզում է հանդիմանել «մեր ընդհանուր ընկերը»: Ադա Խանը, որ հայտնի միջազգային գործիչ էր եւ երկար տարիներ բարձրագույն կատարում էր համաբարձրային հանրության զանազան լուսաստանյան եւ փախույթ հանձնարարությունները, երկար տարիներ մոտ էր Բուեի հետ:

Խոսակցությունն սկսեցինք երեկոյ: Բուեը կարճ անդրադարձով Ժնև այցելության իր գլխավոր նպատակին հիմնական զեկնի ար-զեկման վերաբերյալ լուսաստանյան նախա-գիծ մտցնելու: Երբ անցանք այլ հարցերի, Ա-դա Խանը լեց մեզ: Բուեի հետ մնացինք ե-րկուսով: Իմ ամսօրհացից խոսակցությունը փոխեց խորհրդային ամերիկյան ոչ լուսաստան-

Բուեը հիշեցրեց, որ ինքն արդեն երկու ան-գամ եղել է Մոսկվայում (1982 եւ 1984 թթ.), ներկայացրել ՄԱԿ-ը Բրեժնեվի եւ Անդրոտովի քվանտալ եւ չի քվանտալում, որ որդես այդ լուսաստանյան ստիպված կլինի այցելել մեր մայրաքաղաք: (Այդուհետ էլ եղավ. Բուեը ե-կավ նաեւ Չեռնենկոյի քվանտալը):

Բուեին եւ խոսակցա նա առաջարկու-թյան մասին հայտնել Մոսկվա:

Մի քարաք հետ Մոսկվայում նախարարի հետ առաջին իսկ հանդիման ժամանակ զե-կուցեցի Բուեի առաջարկության մասին: Գործիչն ուզողի լսեց ինձ, չէր ընդհանում ոչ մի հարց չէր տալիս: Երբ վերջացրի զեկույ-ցը, մեղող լուսաստանյան սիրեց: Նախարարն իմ կողմն էր մայր էր ինչ-որ կեսի եւ սեւեռում մտածում: «Նեո, Երվիկով դեղի ինձ, ասաց. «Դե, ինչո՞ւ են գործերը զինարարական կո-նսերանսում»: Ես հասկացա, որ խոսակցու-թյունն ավարտված է:

1984 թ. Չոք Բուեի կողմից արված «Խո-րհրդային Միտրյան արագա ղեկավարի» հետ հանդիման ամերիկյան առաջարկը քո-ղեց, արդյոք, որեւէ ազդեցություն հենց իր Գործիչի դիրքորոշման վրա: Չէ՞ր որ հենց նա առաջարկեց ԽՍՀՄ կենտրոնի գլխավոր ֆարտուար ընտրել Մ. Գորբաչովին: Այդ հար-ցին կարող էր լուսաստանյան ինքն Գործի-կոն: Արագործնախարարությունից իմ հետա-նալուց հետո, եւ անընդհան ուզում էի այդ քննարկել խոսել Գործիչի հետ: Բայց այդ-ուհետ էլ չստացվեց:

Վեռնելով հրադարակել վերոհիշյալ դիմ-վածը, այդ մասին գրեցի ՄԱԿ-ի նախագա-հին: Վերջերս լուսաստանյան ձեկով, որ հայ-նվում էր, թե Չոք Բուեը չի առաջարկում այն հրադարակելու:

ՋԱՆԱԶԱՔ

Բանարկում են... ավտոմեքենաներին

Պորտլենդ (Օրեգոն, ԱՄՆ) ֆաղաբը, որ մի-նչեւ այժմ հոչակված է եղել իր վարորդով եւ տեղումնալի ծնունդով, վերջերս սկսել է նա-եւ ուսուցողության արժանանալ այն յուրահա-տուկ միջոցառումների շնորհիվ, որ ֆաղաբա-յին իշխանությունները ձեռնարկել են դոն-միկներին դեմ լուսաստանյան գործիչ:

նույնիսկ սնորդ:

Պորտլենդի ամենամեծ «ավարը» եղել է Երկրային ընդհանուր 100 դուլար արժու-թյամբ տրակտոր-կցասայրը, որը հետագա-յում վերադարձվել է Ֆիլիպսի սիրտը, իսկ վարորդն աշխատանքից ազատվել է:

Այսպես, ինչպես էլ սարտիմանկ քվա, ուսիկանությունը ազդարկում է դոնմիկների հետ «գործակցող» տրակտորային ունեցված-քը, հասկալուս նրանց ավտոմեքենաները: Կին ուսիկանները, հանդես գալով որդես ղեկավար դոնմիկներ, իրենց արագա հա-ճախորդներին «զայրակցում են» եւ հրա-վիրում ժամանակ անցկացնելու միասին: Իսկ մի փոքր այն կողմ կանգնած տրակտոր ուսիկանները, որոնք ուժի-ուժով հետեւում են «մեքենային» զարգացմանը, անմիջապես մոտենում են եւ Երբադատում «քակարյն ըն-կած» համախորհրդին: Բայց... նրան չեն ձեռ-բակալում, այլ ազատ են արձակում, «քան» ֆաղաբային գործած առաջնորդելով նրա ավ-տոմեքենան: Ես ստանալու համար «հանցա-վորը» լուսաստան էր վճարել լուսաստան, գարա-ծում մնալու եւ այդ գործում զբաղված հա-մադաստան ուսիկանների վարձը, որն ընդհանուր առմամբ մոտ 300 դուլար է կազ-մում: Երբ «հանցագործությունը» կրկնվի (գարանադրորեն որոշ տրակտորի վարձում հիմար են, որ ընկնում են այդուհետ դրոյթյան մեջ), նրան ընդմեջ գրկվում են իրենց ավ-տոմեքենաներից:

Ամերիկայի Զաղափացիական Ազատ-թյունների միությանը լուսաստանյան մի Երբ ի-րավարաններ, համեմալողեղոս, սկսել են հե-տագոյն այս գործողությունների օրինակա-նության հարցը: Նրանց ծանադարհին կան-գնած ղեկավարություններից մեկն այն է, որ առգրավում ավտոմեքենաների դեմ հարուց-վում են ոչ թե քրեական, այլ սովորական ֆա-

ղափացիական գործեր, որոնք էլ չեզոքացնում են արագույցների անհրաժեշտությունը: Առ-այժմ այս գործընթացը Երբ է մի Երբ դա-սական գործեր եւ իր Երբանակներն ընդար-ձակում է: Զաղափը հրատարակում է օգա-կար մի ուղեցույց, որն էլ ցանկացողներին ուղարկվում է անվճար: Դեհորդն արդեն ըն-դունել է մամանալի մի որոշում: Իսկ Ֆիլի-պայում, Վիլբինիայում եւ Ալյաքանայում հարցը դեռ եւս ֆնարկվում մեջ է:

Այս գործընթացը Պորտլենդում սկսվեց 1990 թվականի հունվարին: Մինչեւ այժմ առգրավված են 640 մեքենաներ: Այս հրա-մանն արձակող լուսաստանյան անձնավորու-թյան ղեկավարներով, դրա տարածողից ազդե-ցությունը Երբ ավելի մեծ է, քան մասիկանում համախորհրդին տեղումնալու փոքր գումարով տուգանքը:

Միջոցառումը վայելում է նույնիսկ մի Երբ «գոհերի» լուսաստանյան, որոնք խոստովանում են, որ դրանով իրենք ազատվե-ցին «մի զգվելի ստորությունից»:

Նոր գտածոներ, որոնք գալիս են լրացնելու կապիկից մարդ դառնալու բարեբերության տակա «օղակները»

Չեռնենկոյի արձակուրդի ֆրանսիացի եւ ամերիկացի գիտնականները, որոնք որոշել էին հետազոտել Լամիթիայի լեռնալանջերը 3 միլիոն տարեկան մեքենայի ղեկավարող ուս-կաները հայտնաբերելու հույսով, հանկարծ ըզ-գայացուցեց փոսի առաջ կանգնեցին: Դազվի էին մի սասնիկն ուղե հետազոտել փեռածակ տեղամեք, երբ նրանցից մեկը Մարտին Պիկֆոր-դը, ձեռք մեկնեց մի առատեղական քրեոնի, որը կարող է լրացնել կապիկից մարդ դառնալու ընթացի լուսաստանյան օղակներից մեկը: Դա մի փոքրիկ ժայռակար էր, որի մեջ 10-ից 15 միլի-ոն տարի հնություն ունեցող նախամարդու ձը-նոսուկ կար:

Մինչ այժմ ընդունված տեսակետերից մեկն այն էր, որ նեանդերթալյան մարդիկ, որոնք 200 հազար տարի առաջ սկսեցին քաղաքակրթու-թյունը մեկ, հետագայում դարձան մարդկային այն ցեղը, որն այժմ գոյություն ունի աշխա-րհում: Մյուս տեսակետը տրոսում էր, որ նրանք հե-տագա զարգացում չունեցող մի հասուն ժողովու-րդ էին: Այժմ ֆրանսիացիները նոր հայտ-նագործությունը արագուցում է, որ իսկական ճեռատությունը այդ երկու ծայրահեղ կարծի-քների փոխդիմադրումն էր լուծման մեջ է: Մի Երբ գործընդեր հավանաբար նույնպես են, որ նեան-դերթալյանները նվազեն 5 հազար տարեկան ըն-թացում: «Նրանք ֆիզիկալապես տարբեր էին մեքենայի մարդկանցից», - ասում է քրեոնա-ցի հնետալան Թրիստոֆեր Սթրիվերը: «Բայց ո-րոշ առումներով նրանք Երբ ավելի զար-գացած էին, քան մենք»: Այժմ մենք հաստատ գիտենք, որ նրանք կարողացել էին հա-սունց իրենց հակաբալկոններին սիրադեպով նրանց տեխնոլոգիային:

Դարավային Աֆրիկայում հայտնաբերված այս առաջին գտածոն հավանաբար մասնագե-տներին կողմ ավելի լայն ծավալով հետազոտու-թյուններ կատարելու այդ Երբանում: «Այսուհետ թան ոչ ոք չէր տեսնել», - ասում է իսրիլի ղե-կավար Գեոն Կոնոլը, Սեթ Լուիզում գտնվող Վաշինգտոն համալսարանից: Դարված է, որ այդ կեղծանման են մարդու, եւ կապիկի քրեոն գոծեր է ունեցել: Եղել է մարդու ներկայիս չափ-սից ավելի փոքր: Սակայն դեռ եւս որոշված, թե զարգացման ճեզրիս որ փուլին է դաս-կանում, քանի որ 4 միլիոն տարեկան ավելի էին նախամարդկային քրեոններ առայժմ համարյա անհայտ են մարդկությանը: Այնուհետ, առաջ-նորդելու էին «հեռակեսեր» կան:

Ֆրանսիայում հայտնաբերված մարդկանց այդ խմբերը զարգացած գործիչներ են ունեցել, այնուհետ, որդիսի օգտագործվում են փողոսկրի վրա փորագրելու համար: Մինչ այդ գիտնական-ները տրոսում էին, որ այդ գործիչները ժամանա-կակից մարդիկ են տեսնվել:

Մինչ գիտնականները կարգեն նախնային առեղծվածի զարգացիչը, նեանդերթալյան մարդու վերաբերյալ նոր տվյալները գալիս են հաստա-տելու, որ ամբողջական բարեբերությունը լուր-գաբանելու ներուժակ հնարավորությունները քրե-ոնիկն էլ ստանված չեն: Վերջերս քրեոնա-կան Նաթուր տարբերակներում տրագրված մի հողված հայտնում էր այն մասին, որ ֆրանսիա-ցի գիտնականները հայտնաբերել են նեանդեր-թալյան մարդու մնացորդներ եւ քարե գործի-չներ, որոնք մոտ 36 հազար տարեկան հնություն ունեն: Այս հայտնագործությունը երկու տարա-բանում էր մտքը: Առաջին, որ նեանդերթալյան-ները Երբ ավելի ուշ են անհայտացել, քան գի-տնականները ենթադրում են, եւ երկրորդ, որ նը-րանք Երբ ավելի խելացի են եղել:

«Խիստ հետաքրքիր է ամեն ինչի ակունք-ներին հասնել», - ասում է Կոնոլը: - Ինչպես հակասական են կարծիքները, այնպես հե-տաքրեոնյան են դառնում դրանց լուծում-ները գտնվելը»:

Այս դարաբեցման հայտնագործությունները նոր լույս են սփռել տեսական մի Երբ դրույթ-ների վրա եւ հետազոտության ոլորտը եւրոպա-յին տեղափոխել են Աֆրիկա: Գիտնականներն այժմ փորձում են լրացնել միլիոնավոր տարի-նրի այն քարերը, որոնք գոյություն ունեն մարդու բարեբերության խառնիկի վրա: Սակայն յուրա-քանչյուր նոր լրացում գալիս է հաստատելու, որ Երբ կենտոս հարցը դեռ եւս մնում են լուծ-ված:

The Economist 13 Aug 1991

Ձայրայ 28-764 Մեյսուսուսու, հուլիս 8, 1991

Հիրվանի և Առանի անվանափոխությունը դարակազմի ստեղծման և առաջադրելու իրանցիների մաս: Այստեղից էլ պարզվում է, որ արևելահայերը Ադրբեջան անվանելու համար, - արևելաստան էին Իրանում, - ինչպիսի՞ հիմքեր կան: Հիմնը՝ իհարկե ոչ, հեռագրա դիտարկումներն են որևէ ուղի:

Մարդաբանական առումով Ն. Ադրբեջանի բնակիչները հոգեբար կերտվածով, մեակտրային ավանդույթներով և ազգագրական այլ չափանիշներով խիստ տարբերվում են իրանական ազգաբնակիչներից: Վերջիններս իրենց դիտում են իբրև իրանցի-ազգաբնակիչներ, իսկ իրենց լեզուն՝ լոկ ուրդու սեղանական քարտա: Այն դեպքում, երբ խորհրդային հանրապետությունում ազգաբնակչությունը խոսում է միայն մասին քուրդական քարտաներով, և երկու մարզերի ժողովուրդներն էլ իրանական և լուրդական քարտաներով խոսում են միմյանց ընդհանուր լեզվով:

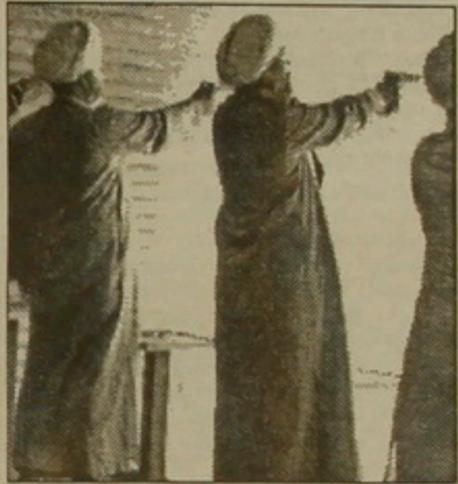
Գարակազմի արկածախնդրությունը միմյայն Իրանում կարող էր դիտվել իբրև երկրի հյուսիսային շրջանների բնակչության մասնաճյուղի զարգացում, որի սրամաքանակական հակազդեցության արգասիքը եղավ իրանցի (այդ թվում նաև ազգաբնակչության ծագում ունեցող) զինականների կողմից անհերժելի փաստարկներով ամրադրված զինական աշխատանքների լույս ընծայումը: Նման աշխատանքների հեղինակներ դարձան Միսաթ Քյարսավան, Էնայթուլահ Ռ-գան, Ջալալ Մաքիմը և Եաս ուրիբեկ: Եաս կարեւոր է նաև հայկական տեսակետների հրատարակումը՝ գրված ոչ սիրողական մակարդակով, որոնց մոտիկ զինական զբաղակներ իրանցիների զինառարկված մասնաճյուղի հանդեպ համարախոսության արտահայտություն լինելով հանդերձ, կարող է նաև լուրջ ծառայություն մատուցել մահուր զինությանը: Այդ առումով ուզագրվել է արժեքավոր է կյանքից վարդաժամ հեռացած արեւելազե Նիկոլայ Գեորգյանի և ՀՀ Գիտությունների ակադեմիայի Արեւելագիտության ինստիտուտի աշխատակից, Երևանի տեղական համալսարանի արեւելագիտության ծախույսների իրանագիտության ամբիոնի դասախոս, բանասիրական գիտությունների թեկնածու Գառնիկ Սասրյանի «Ադրբեջան. յուրացման սկզբունքը և իրանական աշխարհը»

Նիկոլայ Գեորգյան, Գառնիկ Սասրյան

«Ադրբեջան. յուրացման սկզբունքը և իրանական աշխարհը»

նական ՆԱՀԻ մաս, իսկ այդ տարածքի բնակիչները՝ մեկամ խորհրդային հանրապետության ժողովրդի հասկած համարելու անհիմն հավակնությունները:

Խոսելով յուրացման սկզբունքի դրսևորումների մասին, հեղինակները նշում են, թե այդ ֆաղափականությունը քարտեղապես հողզանելով հարեան հանրապետությունում, տեսական կարգավիճակի արժանացավ: Այնինչ, ասվում է աշխատությունում, ինճասիոյ մեակտրոյք, հարուս բանահյուսություն, աուուդական Ռեթրոլոյքում ունեցող ժողովուրդը հազիվ թե հարեաններինը յուրացնելու կարիք ունենար: Եարունակելով նույն միտքը,

աշխատության հեղինակները ներկայացնում են սեփական ժողովրդի ծագման վերաբերյալ ադրբեջանցի «գործիչների» կողմից նրբակված եռանիս կոնցեպցիան, որի նդասակն էր հիմնավորել «հարուս» հարեաններին հանդեպ իրենց հավակնությունները:

Այնուհետև հեղինակներն անդրադարձել են Այսրկովկասի քուրդակազմի ազգաբնակչության կազմավորման էրնիկական զասնությանը, կանգ առնելով Ազգաբնայան սեղանվան սուուարանության վրա, որից հետ, հենվելով քազմաթիվ փաստարկների վրա՝ եզրակացնում են, թե Ազգաբնայան Իրանի անկախելի մասն է, և այդ տեսակետից բոլորովին անհեռանկարային են թվում մեր հարեաններին եռանդն ու ժիզերը՝ ինչ-որ կերպ, զոնե խոսով Իրանի այդ հյուսիսային նահանգը իրենցը համարելը և նրա բնակիչներին իրենց հայրենակիցներ հայտարարելը: Ըստ մեզ, առաջինը ինչպես էլ լինի, «Ադրբեջան. յուրացման սկզբունքը և իրանական աշխարհը»

րելը: Ըստ հեղինակների, ինչոյես երկու մասի բաժանված «հայրենիք», այնոյես էլ «ադրբեջանական սփյուռքի» գաղափարները կրկնօրինակված են հայկական իրականությունից: Կարգի ֆնմարկման ավելի զասկառելի սեւտ սալու նդասակով նկայաֆանակ աշխատություններից ընտրվել են երկուսը, որոնց հեղինակները ծագումով ազգաբնայանցիներ են, հետաքար և՛ առավել անայաա:

Այդոյես, ուրեմն, առաջին աշխատությունը «Մի ֆանի խոսով Ադրբեջանի մասին» վերնագրված մի հոդված է, որը զասկանում է Էնայթուլահ Ռ-գանի գրչին (սեւ՝ Թեհրանի «Բարասիիա-յե Թարիիի» հանդեսը, 1971, էջ 41-52): Մեքերում ենք. «Վերջերս իմ ձեռքն ընկավ Ն.Վ. Պիզդուխկայայի, Ի. Պ. Պեռուուսիու և այլոց 1958 թ. Լենինգրադում լույս տեսած «Իրանի զասնությունը հողանազույն ծամանակներից մինչև 18-րդ դարի վերջը» աշխատության զասկերեն քազմանությունը, որը հրատարակել է հասարակագիտական հետազոտությունների հրատարակչությունը: Այս գրքի այն բոլոր մասերում, ուր խոսով հիմ Սղվանի (Այրանիայի) մասին է, որը հետագայում անվանակոչվեց Առան և Երվան, օգտագործվում է «Հյուսիսային Ադրբեջան» տերմինը: Այն ընթերցողները, ովեր ծանոթ չեն այս երկրամասի զասնությանն ու անցյալին, կարող են կարծել, որ Ադրբեջանը երկու մասի բաժանված մի երկիր է. մի մասը՝ հյուսիսում, մյուսը՝ Արախից հարավ»:

Այուս հեղինակը Արդուլ-Ալի Կարանզն է, որը հայտնի է Ազգաբնայանի զասնության և այդ նահանգում տարածված իրանական քարտաներին նվիրված իր քազում աշխատություններով (սեւ, օրինակ, նրա 1955թ. Թավրիզում լույս տեսած «Թարերեն և հարգանքներն քարտաները» ուսումնասիրությունը): Ներհորերյալը մի հասկած է նրա՝ 1972թ. Թավրիզում լույս տեսած «Թավրիզն ու նրա քազմայրը» աշխատությունից:

«Մեր արեւմյան հարեանը՝ Թուրքան, մինչև հանրապետական կարգերի հաստատումը կոչվում էր Օսմանյան կայսրություն: Իրանից մի ֆանի սարի առաջ բուրերն սկերեցին Հայաստանի իրականացնելու ցեղատղանություն, իսկ երդերն ունյազցեցին իրենց զբաղեցրած տարածքներում: Նրանք միաժամանակ փայփայում էին Իրանի արեւմյան քազմները քուրագնելու երազանքը: Իրանը քուրագնելու այդ ֆաղափականությունը»

բյուրը, սակայն, ավելի վաղ զասնություններ, այն սկսեցին կիրառել դեռ օսմանյան զաժան բոնակիչ սուլթան Մրդուլ Հանդի ծամանակներում: Նաու Ադ-դին Եահի իոխանության օրով աղոնե քուրերն անգլիացիների օգնությամբ զործի լծվեցին իրենց մտադրությունները կենսագործելու ուղղությանը: Իր մարդասյաց ներտուններն իրականացնելու համար Օսմանյան կայսրության կառավարությունը բոնասիբց Գամճակի, Բաֆլի և մի ֆանի այլ քարաարեակ և անցյալում Առան կոչված քազմները, որոնք վերանվանեց քուրական Ադրբեջան:

Այդ ամբողջ երկրամասը, սկսած Կասադից ծովի արեւմյան ափերից, նախկինում իրանական քազին էր զասկանում: Ռուսաստանում խորհրդային իոխանության հաստատումից հետո Կովկասում սեղծված տեսական կազմավորումները ինճուույնություն սասցան: Առանի նահանգը, որի բնակչությունը խոսում էր ազգաբնայանական քուրական քարտաներին նմանվող մի լեզվով, վերանվանվեց Ռարդային Ադրբեջան: Այդօրինակ ֆայր բուսն հակազդեցություն առաջ բերեց Իրանում: Թուրքերի կողմից ընդունված անվանումը թիտում էր իրենց համաքուրական ներտուններից, որոնց հիմքը իրանական Ադրբեջան նահանգի և Առանի ու Երվանի բնակչության լեզվական ընդհանրությունն էր: Նրանց գլխավոր նդասակն էր հիմ դարերից ընկել իրանական հողատարածք հանդիսացող Ադրբեջանի բոնակցումը: Սակայն նրան հաւելի չէին նսել այն բանի հետ, որ լեզվական միասնությունը դեռ հետու էր քազմար լինելուց, ֆանգի ադրբեջանցիները ընկել իրանցիներ են և հավասարի են Իրանի հնամենի ավանդույթներին»:

Այուրեք համեմակած է նաև ադրբեջանական «զինական» մեքի զինանոցի մի Եարֆ զավեւեական նմուշներով, որոնք այր են ընկրնում դասողությունների անհերքությանը, ծամանակի և տարածության վերաբերյալ զասկերացումների լիակատար անգոյությունը, անհիմն ուղումների մարսնյող ուղնդերեսությանը:

Կարեւոր է նաև աշխատության օուսերեն լեզվով հրատարակվելու հանգամանքը, որն ավելի է արժեքավորում կատարված աշխատանքը: Հուսանք միայն, որ վերջապես զբույկի հրատարակիչ «Գիտելիք» ընկերությունը հող կհամի աշխատության մասսայականացման համար:

Գ. ԱՄՍԵՆՍԵՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ Ծասրակային խաչներուկներում

Սեղիտող ֆաղափում երկ ավարսվեց ծասրակի կանանց ՆԱՀԱ առաջնության ընտրական մրցաբարերից մեկը, որտեղ խաղարկվում էր քարծրազույն խմբի 3 ուղեգիր:

Փայլուն հանդես եկավ երեւանցի միջազգային վարդիես Լյուդմիլա Սալանյանը, որը 13 հնարավորից վասակելով 9,5 միավոր, զրավեց առաջին տեղը և իրավունք սասցավ հանդես գալու քարծրազույն խմբի հերթական արաջնությունում, որը նույնքերին նասասնվում է Ուկրաինայի Ներսն ֆաղափում:

Վիճակահանության ֆնահանույնով եգրափակիչ տուում Լյուդմիլա Սալանյանը հանդիմեց իրեն կրկնակոխ հետադողող կիեցի միջազգային վարդիես Երենա Մեդիհայի հետ: Պարտիան խաղող ելք ունեցավ, և վերջինս 9 միավորով զրավեց 2-րդ տեղը: Ընդհանրապես ընթացիկ մրցաբարը հաջողակ է ծասրակի մեր հանրապետության առաջատարի համար: Լյուդմիլա Սալանյանը մինչև վերջին մրցաբար զբաղակց հանդես եկավ նաև ՆԱՀԱ ժողովուրդների ամառային 10-րդ սղարակիաղայում, որտեղ առա-

ջին տախակի վրա ոչ մի զարտություն չլրեց, 9 հնարավորից վասակելով 6 միավոր:

Լյուդմիլա Սալանյանը Հայաստանի Հանրապետության առաջին ծասրակորդուին է, որ անցած զարմանը Լենինգրադում մասնակցեց աշխարհի առաջնության փնջային մրցաբարին:

Լու Ամբելեսում տեղի ունեցող ծասրակի ԱՄՆ-ի հերթական քաց առաջնությանը մասնակցում են նաև Հայաստանի 3 ծասրակորդներ: Երեւանցի միջազգային զբոսմայսերեն Սմբա Լուսյանը և Վլադիմիր Հակոբյանը հանդես են գալիս գլխավոր մրցաբարում, որի հաղորդը կսանա 10 հազար դոլար զարգել, իսկ Հայաստանի նախկին չեմպիոն Արմեն Համբարձումյանը եույթ է ունենում վարդիեսների մրցաբարում:

Օգոստոսի 19-ից սեղեմբերի 6-ը Ռումինիայում անցկացվելու է մինչև 20 տարեկան ծասրակորդների աշխարհի հերթական առաջնությունը: ԱՄՆ-ի քաց առաջնությունից հետո Ռումինիա է մեկնելու աշխարհի զասանիների կրկնակի չեմպիոն Վլադիմիր Հակոբյանը:

19-ամյա միջազգային զբոսմայսեր լավ հնարավորություն ունի 3-րդ անգամ աշխարհում ուժեղագույնը ծամաչվելու և դրանով նոր տեղող սահմանելու: Հարկ է նշել, որ մրցակցությունն անհասե կլինի: Առաջին անգամ նույն տարիային խմբի առաջնությանը ՆԱՀԱ-ից կմասնակցեն միանգամից 4 ծասրակորդ: Վլադիմիր Հակոբյանի հետ Ռումինիա կմեկնեն նաև 19-ամյա ծասրակորդներ, որոնց միջազգային զբոսմայսեր Ալեքսեյ Եախուրը, որը վերջերս հաղող ծամաչվեց Եվրոպայում տեղի ունեցած ուժեղ կազմով մրցաբարում, մինչև 18 տարեկան ծասրակորդների աշխարհի չեմպիոն, կրանդարցի միջազգային վարդիես Մերգել Տիվյակովը և ՆԱՀԱ զասանիների կրկնակի չեմպիոն, սվերդլովսկցի միջազգային վարդիես Միխայիլ Ուլիբինը:

Անցրդեց

«Արարա» - Մեթաղուրգ (Չաղորոժիկ): 2:0 (2:0)

Արովյան, 7 օգոստոսի, Օ հանդիսական: Գեղակները խփեց Կարեն Մարկոսյանը:

«Արարա» կարող էր հաղթել ավելի համողի հաւելով, ֆանի որ վարյազներից կազմված «Մեթաղուրգ», ինչոյես ցույց տվեց խաղի ընթացքը, ֆայնայնով փնճակում էր: Ես ներկա են եղել նույն թիմերի Չաղորոժիկում տեղի ունեցած մրցակցությանը: Դա մարտական հանդիմում էր: Այն ծամանակ անվանի վարդիեսները, որոնք «Մեթաղուրգ» էին հրավիրվել տարբեր թիմերից, կաւելից դուրս էին գալիս տեղի մարզասերների առջև այրի ընկնելու համար: Սակայն նման խաղադողների հետ երկարամանկես հույսեր չես կարող կաղել: Երեւանցի վարդիեսության զասն անցնում է, միեւ վերջը տարյալ է լինում: Դա, իհարկե, իրենց հոզն է, քայց ահա մեր թիմը կրկին չի կարողանում իրացնել իր իսկ կողմից սեղծված քազում գույային զասներին առային քաժիքը: Ինչպես, «Արարա» մարզական առումով կարեւոր հաղթանակ տնեց և հետամալով վսնագավոր զոսուց, մի տեսակ անցրդեց դարձավ աղուսակի վերին և ստորին հասկածներում զսնդող թիմերի միջև:

Բարձրագույն խումբ

(Օգոստոսի 10-ի դրությամբ)

	խ	հ	ո	դ	զ	մ
1. ԲԿԱՍ	22	12	7	3	44-25	31
2. Սղարակ Ս.	22	12	6	4	36-22	30
3. Տորթեղ	22	9	9	4	28-14	27
4. Դիմաժո Կ.	22	9	8	5	31-24	26
5. Դիմաժո Մն.	22	8	8	6	23-19	24
6. Եալսյուր	21	6	12	3	26-22	24
7. Դիմաժո Ս.	23	9	5	9	29-27	23
8. Դնեմր	22	7	9	6	19-20	23
9. Եերմոնոբց	21	4	14	3	25-19	22
10. Արարա	21	8	4	9	19-21	20
11. Պաժիր	22	4	11	7	17-24	19
12. Մեթաղուրգ	22	4	9	9	18-28	17
13. Պախակուր	22	5	6	11	26-35	16
14. Մեթաղուրգ	22	5	6	11	13-26	16
15. Լոկոմոտիվ	22	5	6	11	16-34	16
16. Սղարակ Վ.	22	4	8	10	24-34	16

3 հայ բռնցամարտիկ Իրանի հավաքականում

Իրանի հայ մարտնակրական «Արարա» կազմակերպության երեք բռնցամարտիկներ՝ Վահիկ Դիդարյան (71 կգ), Եղիկ Փերյան (81 կգ) և Ժան-Կլոդ Վարդանյան (91 կիլոգրամից քարծր) այս երկրի հավաքականի անդամներ են: Նրանց մարզում է Սփայի Նախին չեմպիոն, մեր հայրենակից Սարկ Սելիֆյանը:

Աշխարհի նոր տեղող

Ցյուրիխում տեղի ունեցած միջազգային մրցաբարում ԱՄՆ-ի հավաքականը աշխարհի նոր տեղող սահմանեց. 4x100 մ. փոխանցումավազում տարածությունն անցնելով 37,67 վայրկյանում:

Փնջվում են գրի զասվիրասուներ

Մեր ֆաղափական զործիներին և առասարակ մեր ժողովրդին հայտնի է այն քազը, որ կա Արցախի հաղը օուսակեղու ընթերցողներին ծանոթացնելու գործում: Լրացնելու համար այդ քազը, երկու նիխայ զասրասել են օուսերեն լեզվով սսկար հասր, որտեղ անիտիված են օուս, ուկրաինացի, թուրուս, լաեիկ և այլ ազգի ֆաղափական հայտնի զործիներ, գողներ, լրագողների և մեակորակներին հողվածներն ու եույթները Արցախի հաղի կաղակցությանը: Սակայն...

Հրատարակել կազմակերպությունը, ինչոյես «ազա-ուկալական» զայնաններում հաժախ է զասահում վերջերս, ցանկանում է ի հասոքագուն ունենալ գողներին զասվերեն, որոնքայ կազմակերպի աղոն իսկ Եարված գրի հրատարակությունը: Հետաքար, «Ազգ»-ը, ֆաջ զիսակցելով այդոյիսի հրատարակությունների նեանկաթությունը օուս ընթերցող քարկանների մոս ֆարգչություն կասարելու տեսակետից, դիմում է ընթերցող լայն հասարակությանը և հասկաղես հիմնարկ-ծեարկությունների դեկլարությունները, «Լույս» հրատարակական կազմակերպությունը կրկնակի զասվերեն՝ «Народный Карабах и борьба него глаза-ми независимых набоподателей» Եաս կարեւոր գիրը քազմադողողվելու և սասնալու համար: Հիեղեցի, որ ծեր ծեռնուները է կախված գրի օուսակոչը հրատարակումը:

Երգիծական հրատարակատարություն

Էս ինչո՞վ եմ գրադված

Անկախաճառ, քե՛զ չանկախաճառ: Ականջը կանչի, չանկան, «Բեզ սանջող ցավը մեզ էլ էր դասել»:

Խուրելի բան. մե՞նք նորից կընկնե՞մ կոմունիզմի բողոքի, այսինքն՝ ուրվականի ձեռքը:

Ինչ էլ անուն են գեյ. ստացվում է՝ հանրառային անկախությունը գործընթացի մեջ է, հեռուստատեսությունը՝ մարաթոնի...

Ստե՛նք ինչո՞վ անգրագետ չեմ, ազգովի ընկել փնտրում էինք, քե՛զ ի՞նչ ենք անելու անկախություն ստանալուց հետո ու չեմք կարողանում գտնել:

Ինչու՞, մեզ գտելով դաժնությունդ ի՞նչ էղավ այդքան հարուստ, այդքան գեղեցիկ ու այդքան զորախոս Սեֆեանիի հետ, ուզում ես լսել, քե՛զ ի՞նչ են ասում այդ խելքը գլխին մարդիկ, մեզ համար դարձելով չեստած, չսոված անկախության մասին:

Նոգուս մեղք չանն, «ստուղիաներում» հրավիրվածներն այս հարցում էլ դարձաբարձր են մտնում: Պարզվում է, որ եթե անկախանամ, մեր դարձելի մասին անմիջապես կարող ենք բողոքել ՄԱԿ-ին, քե՛զ ա՛յ «ՄԱԿ», Գործադիր Դառարադը մեզ չի օգնի:

Քայլ, քե՛զ ուր է մեզ այդդիսի բախտ՝ ինչ-հան ասես ես լսում, այնքան զգում ես, որ ոչ մի բան չես հակվա՞նում դրանց բացատրությունից:

Այստեղ էլ, մեր մեջ ասած, մտածելու բան կա՞ ՄԱԿ-ը ՄԱԿ, իսկ ինչ էր ղեկավարում ղե՞ն. Ռաֆայել Իսխանյանի «Երոզը ուժի բացառման օրենքի» հետ, հը՛: Մա լուրջ հարց է՝ Նո չե՞մք բողոքելու այդքան դժվարությամբ գտած հայտնագործությունը կորչի: Թե՛ կարող ենք հազվել, որ ՄԱԿ-ը ՄԱԿ չի ես ըսելի էլ ուժ չունի...

Չէ, ինչ են ասում, որո՞ւ բաներ նրանք որոշակի են արտահայտում. օրինակ, ինչ տեղի կունենա, եթե հանկարծ համարվում «ոչ» սավի: Օ՛ սարսափ, մեր հարգածն արտահայտված գործիչներին մի մասը հայ ժողովրդին չի հարգելու, մյուս մասն էլ ամոքով է մնալու, «Հայաստանի Հանրապետություն» քերթի գլխավոր խմբագիր Ալիկ Մորիկյանը ազգությունն է փոխելու, իսկ Հակոբ Մովսեսյան էլ քուրդ ու մասիս ասած «ստուղիաների» փանակն է հազվելու:

Մեր հարգելի տարուն վարչապետն էլ, հասկանալով անկախության հետ վարվելու մեր անձարակությունը, հանգստացնում է, քե՛զ ա՛յ ժողովուրդ, վախենալու բան չկա՝ «այո» ասելուց հետո դեռ ինչո՞ք արի էլ մնալու ենք գնացի դոմից կախված, ես հետո միայն քոչելու եմ: Այնտեղ որ, վստահորեն դրական դասաստիսան սվե՛ք, ահագին ժամանակ ունենք մտածելու, քե՛զ այո՞ «այո»ն ո՞նց ես ո՞ւմ

Մտանք մասնավոր դեղմունքում, իսկ ժողովրդին ի՞նչ է սղոսվում: Իհարկե, ավելի զար-

դե՛ս է ծախսն ու նորից ազատուն կախված:

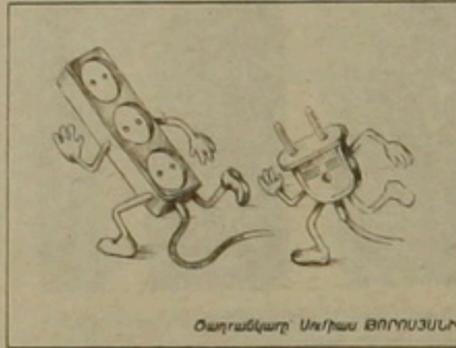
Ստե՛նք, քայց ո՞նց էլ մտածես, էլի դարձ չէ, քե՛զ այս հինգ տարին ո՞ւմ ենք կղած մնալու: Մե՛նք «այո» ենք ասում, որ դուրս ենք գալու ԽՍՀՄ-ից: Մա էլ նոր դայմանագիր է կնքում ու դաժնում ԽՍՀՄ:

Ստացվում է, որ այն դեպքերում, որի կազմի մեջ դեռ մի հնգամյակ էլ դե՛ս է մընային, չի լինելու: Այդ դեպքում մե՛նք ժառանգաբար անցնելու ենք բարեփոխված կայսրությանը՝ վերջիվերջ այդ շարաքասիկ սարիները ինչ-որ դեպքում մեջ դե՛ս է լինենք: Նո չե՞մք կարող մեր երկարատև «այո»ն վերցնել ու օղից կախված մնալ:

Մյուս կողմից, եթե այն դեպքերում չլինի, որից մեզ մե՛նք փախչելու ու նոր դայմանագիր էլ մի՛ս չունենք ստորագրելու, առաջ ասանք որե՛ն գլխացավանքի անկախանալու ենք ու անկախանալու:

Որե՛ն (ո՞ր ակնմըն էլ կանչի, Վանո Սիրադեղյան) էլ ինչո՞ւ ենք երկու միլիոն ծախսում, ժողովրդին սնից կտրում: Դու՛ք, ի՞նչ է, բան ու գործ չունե՛ք, է՛ն է միանգամից «այո» ասե՛ք, որքան էլի...

Զովհար ԳՈՐԴՆԱՅԱՆ

Աղբերանը մտադիր չէ ազատ արձակել վեց հայ միլիցիոներներին

Աղբերանը մտադիր չէ ազատ արձակել այն վեց հայերին, որոնք գերի են վերցվել հանրապետության Գաղափարի բաժնում: Պատահաբար նախատեսված ազատ արձակման մասին օրենս հայտնել էր կենտրոնական մասնուլը:

Ինչու՞ն է հայտնվում «ԻՃ»-ի քրթակցին Աղբերանի ներգործախարարությունում, խոսքը գնում է այն վեց հայ գրողայինների մասին, որոնք միևնույն ժամանակ նաեւ միլիցիայի աշխատողներ են: Մտանք Աղբերանի տարածումն էին գտնվում անօրինակաբար եւ քրտություններ կատարում աղբերանական գյուղերում: Մտանք քրտը, հայտնեց Աղբերանի ՆԳՆ-ի ներկայացուցիչը, զինված էին ոչ թարբային զենքերով:

Ըստ նրա, վեց ծերակալավածների դատարանի չափը կվճարի դատարանը:

Իսրայելի գլխավոր հյուրընկալության կասկածում է

Մտկվալայում Իսրայելի գլխավոր հյուրընկալության Արիել Լեյնին արտահայտվեց հորդանան-դաղեբսիայան միացյալ դատարանի կողմից ստեղծվելու օգտին՝ միջինարեբեյան խաղաղության խորհրդատուական մասնակցելու համար, որը երեւի կկայանա հոկտեմբեր ամսին: «ԻՃ»-ի ղեկավարական քրթակցի Պյոտր Վասիլիսի հետ գրույցում մա նեց, որ եթե բանակցություններ խմբում հայտնվեն Պաղեստինի ազատագրության կազմակերպության ներկայացուցիչները, որոնց Իսրայելը համարում է ահաբեկիչներ, հանդիպումը չի կայանա:

Կոմկուսը սնանկացման եզրին. բացը \$1.96 մլրդ

Ըստ «Նեգալիսիմայա գազեսա» քերթի, կոմունիստական կուսակցության ընթացիկ արված ֆինանսական բացը մախասեսվում է 1.96 միլիարդ դոլլար, որի դասճատով այն գտնվում է սնանկացման եզրին:

Հուրախություն արտասահման մեկնողների

Այսօր հայկական տեսական մախաստունը հեռագիր-հրաման ստացավ միտրեմական մախասյին կոմիտեի մախասգախի անունից: Այստեղեւ, օգոստոսի 10-ից, չի գործելու մախասի 30-ին հրադարձված իրենց իսկ օրենքը, որով մախասեսված էին ԽՍՀՄ-ի տարածված անցնող քրտը՝ սեսակի աղբաններին մտ մախասյին գներ: Այժմ մախաս գանձումը կկատարվի մախասիին ձեռնարկ: Կարծում ենք, որ դա բացատրվում է ՌԽՖՍՀ-ի եւ Ռկրախի մախասի վերտիբեյալ օրենքը իրենց տարածումը չընդունելու հետ:

Իրանի նախկին վարչապետը ահաբեկչության զոհ դարձավ

Իրանի նախկին վարչապետ, 76-ամյա Շահ-փուր Բախթիարը, որ դասնոսնակարել է մինչեւ-դափոխական Իրանում՝ Եսիի վարչակարգի ուրմ եւ շուրջ 12 տարի վստահողության մեջ, օգոստոսի 8-ին Մուրեմ կոլովոլ փարիզյան արվարձաններից մեկում իր տանը անհայտ ան-ճանց կողմից դաժնակախարվել եւ սղանվել է: Չոխվել է նաեւ Շահփուր Բախթիարի օգնակա-նը:

Հիշեցնում ենք, որ Շ. Բախթիարն առաջին անգամ 11 տարի առաջ Զրանսիայում մախաս-փորձի է ներարկվել, որի ժամանակ զոխվել է Զրանսացի մի ոստիկան, վիրավորվել եւ հա-ճանդում է դարձել մեկ ուրիշ ոստիկան եւ ըս-տանվել է նաեւ դեղմի վալյուն դասախակա-նորեն հայտնված Բախթիարի հարեանուկին: Ա-հաբեկչիչը 11 տարի ազատագրվումից հետո ան-ջալ շարաք ազատ եր արձակվել:

Ինչ է նշանակում հրեա լինելը

Ավելի քան 20 քրտրիքանցի դասանիներ եւ աղբիկներ գտնվում են միջազգային երիտասար-դական ժամբարներում, որոնք Իսրայելի եւ ԱՄՆ-ի տարողների օգոստոսյան բացվել են Ռկրախ-նայում: Ինչու՞ն է հաղորդում է «ԻՃ»-ի քրթակցի-ցը, ներկա գտնվելու միակ մախասայանը հը-րեական ազգությանը դասականել է: Պատանի քրտրիքանցիներն այդ ընթացում դե՛ս է հա-կանան, քե՛զ ինչ է նշանակում հրեա լինելը: Ետբարներում խոսորեն դախոսանվում են ազ-գային եւ կրոնական սովորույթները եւ հրեա-կան ծեսերը:

Կին, որ դաժնալու է իր սեփական բռնության մայրը

42 տարեկան Արլին Եվեյցելը, Ս. Նահանգ-ների Դարավային Դադաքա նահանգից, դաժնա-լու է առաջին անբրիկուկին, որ Նոյեմբերին ծնը-դաբերելու է իր սեփական երկրորդ բռնության, հայտնում է «Ուոլ Սթրիթ Ջոնսըլ» օրաթերթը: Բը-ժիկները նա արգանդում են տեղադրել նա դըս-տը, որ ի ծննդ արգանդ չունի, ծվիկները, դաժն փեսայի սերունդը բեղմնավորելուց հետո:

Զուկեյթյան բազմաթիվ տա-րեբսիցները

Նոյեմբերի 7-ին նկատված ցուցադրած Պա-ղեստինի ազատագրության կազմակերպության աջակցության դասճատով, խիստ լննդատում են 3տարե Արաֆատին: «Նա այլեւս ոչ մի վստահություն չունի, ասում են նրան, եւ չի կարող հավակնել մեզ ներկայացնելուն»:

Պրեստրիայի կառավարությունը

Սկանդինավիային զարմանք դասճատեց Դա-նիայում դեղտան նշանակվելով մի գունամորթի՝ 45-ամյա մեթիս Կոնրադ Սիդեգոյին, որը չունի (դեղես) իր երկրում ընտրելու իրավունք:

Ֆինները որոշել են լախներ-նի վերադարձնել նա երեքմի շուրջ: Ֆիննա-կան ազգային օաղիոն օտար լեզվով սրվող իր ծաղրիկ ավելացրել է Կիլերոնի լեզվով տեղ-կասվական մի դարբերական նկիրված ա-ճարիի իրադարձություններին:

Խորվաթիայի նախագահ Ֆրա-նյո Տուզմանը չի բախնում իր քննադատը Զա-րավալիայի վարչապետի՝ Անե Սարկովիչի նկատմամբ, չնայած սա նույնտեղ խորվաթ է: Դուրովիկում, «վեցակողմ» կոնֆերանսի փակ-ման կառավարությանը սված ճաշկերույթի ժա-մանակ, ի զարմանք ներկաների (իսլալացիներ, ավստրիացիներ, հունգարացիներ, չեխեր, սլովա-կներ եւ հարավսլավացիներ), Տուզմանը Սարկ-ովիչին բնութագրեց որդես «Անգո դեղեսության կառավարության անօրինական ղեկավար» եւ նրան դասեց «խորվաթական դեղեսության քննադատներ» շարքը:

«Վիեննայում այլեւս աների-կացի ոչ մի գերի չկա: Ենթադրյալ գերիներ թուր լուսանկարները սարկովի են»:

Այստեղ առաջ Վիեննայի կոմկուսի կենտրոնա-կան օրագրի փոխնորմ Քուի Տիլը, որ ատու-րված է Զրանսիայ: «Ի՞նչ ծեղիկ սակ էին Զրան-սի թուր գերիների գործերը: Ես ուղղակի հայտարարում եմ, թուր գերիները վերա-դարձվել են»:

Աղբերանի նախագահի դասճոնի թեկնածու Այազ Մուրալիբովի նախընտրական ծրագիրը

Աղբերանի նախագահ Այազ Մուրալի-բովը սեղեսներին 8-ին ուղղակի ընտրություն-ների միջոցով հանրապետության նախագահ ընտրվելու դեղտում մաղի է ձեռք առնել մի-ջոցառումների համալիր՝ հանրապետության Եսիից եւ անվստահությունը հուսալիորեն դասեղանելու համար: Մա իր նախընտրա-կան ծրագրի դուրյութներ մեկնաբանեց «Ազե-րինճոր» դասճոնական գործակալության սեղեսներին հետ ունեցած գրույցում:

նուրյան նկատմամբ թուր ներտուններ դե՛ս է խախտանվեն», ընդգծեց նախագահը:

Ներհին ֆաղանկանություն բնագավա-ռում Մուրալիբովը մաղի է նդասել ժող-վրդայաբարության մաղիանը, հանրապե-տության յուրաքանչյուր ֆաղաբացու իրավուն-ներին եւ հիմնական ազատությունների ան-եղ դախոսանմանը: Մա նեց, որ ժողովրդա-վարությունը դե՛ս է հենվի օրենքների անուր սկզբունքների վրա:

Նեց այդ տեսական խնդրի ներասնեսում է Մուրալիբովը սեսնում դաբարադյան հա-րցի լուծումը: Նրա կարծիքով, այդ հարցը հը-նարավոր է լուծել միայն Աղբերանի սախ-մանադրության վրա հենվելով: «Մեր հանրա-պետության ներհին գործերին խառնվելու թու-ր փորձերը, նրա տարածվալին անդրադախա-

Շուսալիելով սղիալական հարցեր, Մու-րալիբովը ընդգծեց, քե՛զ դրանք լուծելու հա-մար հանրապետությունն ինքը դե՛ս է ստեղծի քյուբեսային եւ ֆինանսական միջոցներ, ո-րոնք, ըստ նրա, ինքնիբեխանության անկաղ-եսիի հասկանիբենքն են:

Բախվում Թուրիայի գլխավոր հյուրընկալության

Աղբերանի մայրաքաղաքի իբխանություն-ները Եսի են հասկանալու Բախվում Թուրիա-յի գլխավոր հյուրընկալության համար: Ինչ-ույն հայտնում է Աղբերանի Գեղադույն խո-րհրի մամուլ ժառայությունը, դա տեղի ունե-ցավ այն բանից հետո, երբ գլխավոր հյուրը-նես Ալբրն Կարամանոլին այդ հարցով դի-մել հանրապետության նախագահ Այազ Մու-րալիբովին:

Աղբերանում մազուրով բարձրված 39 վազոն դուրս է եկել գծերից

Ինչու՞ն է հաղորդում է աղբերանական «Խարա-սերվիս» լուսվական ժառայությու-նը, Բախվից Թրիլիսի տանող երկաթուղային հասվածում, հինգաբարի օրը, օգոստոսի 8-ին, տեղի է ունեցել խոտը երկաթուղային ա-ղես: Գծերից դուրս են ընկել մազուրով բար-ձրված 39 վազոն: Ըստ աղբերանական եր-կաթուղու ղեկավարներից մեկի՝ Շ. Ռուսա-մովի, աղեսի վալը է մեկնել երկաթգծի դե-կավարությունը:

50 աղբերանցիներ կտ-վորեն Թուրիայում

Աղբերանի ժողովրդության նախարարու-թյունը, հանրապետության ժողովրդական մակաբ, ինչույն նաեւ քյուրիական մակալու-բային կենտրոնը Թուրիայի քուիներում սովո-րելու ցանկություն ունեցողների համար մը-ցույթ են հայտարարել Անկարայում:

Ինչու՞ն է հայտնի դարձավ հաբորդ օրը, դեղտը տեղի էր ունեցել գեբերվա ժամը մեկի կողմերը Աղբերանի Հաջիգարույի բջանի Կազի-Մուխամեղ կայաքանում, արգելակ-ման համակարգի անսարկության դասճա-ռով:

Տնեսական հարաբերա-կան կայունության

Աղբերանին 1991 թ. առաջին վեց ամիս-ների դուրյանը հաբորդվեց հասնել սղիալ-սնեսական զարգացման հարաբերական կայունության, ասվում է հանրապետության Պեսվիճկոմի հաղորդագրության մեջ:

Նախկինում հայտարարված 28-ի փոխա-րեն 39 մազուրով բարձրված վազոններ են Եսի եկել: Տուժածներ չկան: Երբեւեկությունը Բախու-Գյանգա-Թրիլիսի մայրուղով ժամանակավարաղես դաղարեցված է: Սկը-վել են վերականգնման աբխասանները:

Կատիականը հարձակվում է

Աղբերանին 1991 թ. առաջին վեց ամիս-ների դուրյանը հաբորդվեց հասնել սղիալ-սնեսական զարգացման հարաբերական կայունության, ասվում է հանրապետության Պեսվիճկոմի հաղորդագրության մեջ:

Աղբն Աղբերանի 50 հազ. հեկտարից ա-վելի գյուղատնտեսական վարելաբողեր մնա-ցել են Կատից ծովի բերի տակ, հայտնում է «Բախու» քերթը՝ հենվելով բնուրյան դախ-ոսության դեղեսով մախագախի առաջին տեղական Թեման Իսմայիլովի տեղեկու-թյունների վրա:

Վասարակական համախառն արտադրան-քը, անցյալ տարվա նույն բջանի համեմա-տությամբ, ամել է 1.8 տկոսով, այն դեղտում, երբ ամբողջ երկրում այն իբել է 10 տկոսով, գտնում է աղբերանական Պեսվիճկոմը: Ազ-գային եկամուտը ամել է 0,3 տկոսով, մինչ-դեռ Միությունում այն իբել է 12 տկոսով:

Մա հայտնում է, քե՛զ վերջես դասճատված վնասը, ըստ նախնական հաբարեկների, կազ-մում է 10 մլրդ ուրլի: